

Veronika Dvořáčková

Dita Hochmanová

Dita Trčková

GRADA

Anglická terminologie pro učitele

Praktický průvodce

Rády bychom poděkovaly našemu kolegovi Christopheru Williamsovi z Centra jazykového vzdělávání MU na Pedagogické fakultě, s nímž jsme konzultovaly veškerý text v angličtině, a dalším kolegům, jejichž hledisko jsme mohly při tvorbě koncepce publikace zohlednit.

Autorky

Veronika Dvořáčková

Dita Hochmanová

Dita Trčková

GRADA

Anglická terminologie pro učitele

Praktický průvodce

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Mgr. Veronika Dvořáčková, Ph.D.,

Mgr. Dita Hochmanová, Ph.D.,

Mgr. Dita Trčková, Ph.D.

Anglická terminologie pro učitele

Praktický průvodce

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 8028. publikaci

Odborní recenzenti:

PhDr. Katarína Nemčoková, Ph.D.

Mgr. Linda Nepivodová, Ph.D.

Odpovědná redaktorka Jolana Tichá

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Návrh a zpracování obálky Vojtěch Wagner

Počet stran 224

První vydání, Praha 2021

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2021

ISBN 978-80-271-4229-3 (ePub)

ISBN 978-80-271-4228-6 (pdf)

ISBN 978-80-271-2470-1 (print)

Obsah

O autorkách	9
Úvod	11
Komu je kniha určena	11
Anglický jazyk pro specifické účely	11
Pojetí a struktura publikace	12
Angličtina pro pedagogy, nikoliv pedagogika v angličtině	15

I. Č Á S T

VYBRANÉ KAPITOLY Z PEDAGOGIKY

1 Vzdělávací systém se zaměřením na Českou republiku	19
1.1 Stupně vzdělávání	19
1.2 Alternativní školy	23
1.3 Rozdělení pravomocí v českém školství	26
2 Kurikulum, cíle a obsah vzdělávání	28
2.1 Kurikulum	28
2.2 Cíle vzdělávání	29
2.3 Obsah vzdělávání	32
3 Plán vyučovací hodiny	36
4 Výukové metody	40
4.4 Klasifikace výukových metod	40
4.4.1 Tradiční výukové metody	43
4.4.2 Inovativní výukové metody	44

5 Metody hodnocení	52
5.1 Pojetí hodnocení	52
5.2 Funkce hodnocení	53
5.3 Typy hodnocení	54
5.4 Formy hodnocení	59
5.5 Metody hodnocení	62
 6 Řízení třídy	 63
 7 Časté výchovné problémy ve škole	 71
7.1 Typy problematického chování	71
7.2 Řešení kázeňských problémů	72
7.3 Rušivé chování	73
7.4 Záškoláctví	73
7.5 Závislost	74
7.6 Šikana	77
 8 Komunikace s rodiči	 81

II. Č Á S T

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

9 Vzdělávání žáků s SVP v českém školském systému	89
9.1 Tělesné postižení	89
9.2 Zrakové postižení	94
9.3 Sluchové postižení	100
9.4 Mentální postižení	104
9.5 Specifické poruchy učení	108
9.6 Řečové a jazykové poruchy	113
9.7 Poruchy autistického spektra	117
9.8 Psychické poruchy	121

III. ČÁST

PROFESNÍ ROZVOJ UČITELŮ

10 Profesionalizace učitelské profese	129
11 Profesní standardy	131
12 Fáze rozvoje učitele	139
13 Efektivní a neefektivní výukové postupy	144
14 Formální nástroje profesního rozvoje	150
14.1 Hospitace a náslechy	150
14.1.1 Duševní hygiena náslechů	151
14.1.2 Hospitace	152
14.1.3 Protokol o náslechu či hospitaci	153
14.1.4 Zpětná vazba během rozhovoru po hospitaci či náslechu	154
14.2 Mentoring a koučování	159
15 Neformální způsoby profesního rozvoje	162
15.1 Týmová práce a spolupráce, kultura kolegiality, sdružování v profesních organizacích	162
15.2 Učitelův výzkum	165
15.2.1 Akční výzkum	166
15.2.2 Reflektivní praxe	167
15.2.3 Hodnocení učebnice	169
15.3 Zahraniční spolupráce	170
15.3.1 Učitelská mobilita	170
16 Jak hodnotit učitele a výuku	172
16.1 Cíle a nástroje hodnocení	172
16.2 Úskalí spojená s hodnocením efektivity výukové činnosti a sdělováním jeho výsledků	174

17 Syndrom profesního vyhoření	177
18 Tvůrčí volno	184
Závěr	187
Klíč ke cvičením	188
Anglicko-český slovníček hlavní terminologie	196
Literatura a zdroje	214

O autorkách

Mgr. Veronika Dvořáčková, Ph.D. (III. část)

Vystudovala anglický jazyk a didaktiku cizích jazyků na Pedagogické fakultě MU. V současné době působí jako odborná asistentka v Centru jazykového vzdělávání MU na Lékařské fakultě. Hlavní oblastí jejího zájmu je tvorba výukových materiálů pro oblast lékařské angličtiny.

Centrum jazykového vzdělávání MU na Lékařské fakultě,
Kamenice 5, Brno 625 00, veronika.dvorackova@med.muni.cz

Mgr. Dita Hochmanová, Ph.D. (II. část)

Je absolventkou Katedry anglistiky a amerikanistiky na MU v Brně. V současnosti působí jako odborná asistentka v Centru jazykového vzdělávání MU na Pedagogické fakultě, kde se zabývá výukou anglického jazyka pro speciální pedagogy a tvorbou výukových materiálů. Externě vyučuje britskou literaturu na KAA MU a věnuje se výzkumu v oblastech pedagogiky a britské literatury.

Centrum jazykového vzdělávání MU na Pedagogické fakultě,
Poříčí 7, Brno 603 00, 178804@mail.muni.cz

Mgr. Dita Trčková, Ph.D. (I. část)

Vystudovala anglický jazyk se specializací na lingvistiku na Filozofické fakultě MU. V současné době působí jako odborná asistentka v Centru jazykového vzdělávání MU na Pedagogické fakultě. Zabývá se výukou anglického jazyka pro pedagogy a speciální pedagogy a tvorbou výukových materiálů. Věnuje se výzkumu v oblasti diskurzivní analýzy.

Centrum jazykového vzdělávání MU na Pedagogické fakultě,
Poříčí 7, Brno 603 00, tdita@mail.muni.cz

Úvod

Komu je kniha určena

Stejně jako lékaři, právníci, ekonomové či IT specialisté, i učitelé potřebují v rámci své profesní komunity efektivně komunikovat v cizích jazycích, a to především v angličtině. Zatímco výuka angličtiny pro učitele všeobecně vzdělávacích předmětů má na některých vysokých školách v České republice již desítky let trvající tradici, publikace, která by pojednávala o tomto typu anglického jazyka pro specifické účely (*ESP – English for specific purposes*), dosud na našem trhu chyběla. Cílem této odborné knihy je zaplnit pomyslné bílé místo a kromě praktického dopadu na čtenáře rovněž napomoci, aby se angličtina pro učitele v českém prostředí plnohodnotně etablovala v rámci rodiny ESP.

Publikace se zaměřuje jak na odborný, tak na profesní anglický jazyk pro učitele. Její obsah je určen široké pedagogické veřejnosti, především studentům středoškolských a vysokoškolských pedagogických oborů či praktikujícím učitelům v primárním a sekundárním stupni vzdělávání. Tedy těm, kteří si již osvojili základy pedagogiky a rádi by penzum znalostí rozšířili o anglickou terminologii. Kniha tak primárně nemíří na vyučující angličtiny, ale na všechny učitele, kteří o své praxi výuky nejruznějších všeobecně vzdělávacích předmětů potřebují v angličtině komunikovat.

Anglický jazyk pro specifické účely

Anglický jazyk pro specifické účely je odborným jazykem určité profesní komunity, jejíž členové aspirují na dosažení tzv. funkční gramotnosti, tedy osvojení si oborově vymezených komunikačních interakcí a praktik. Toto pojetí, které překonává tradiční dělení na rodilé a nerodilé mluvčí, dokáže lépe uchopit různorodost uživatelů angličtiny jako cizího jazyka z hlediska jejich profesní profilace a flexibilně reagovat na potřeby jednotlivých oborů lidské činnosti (Nickerson, 2013, s. 447).

Proces ustanovení odborného jazyka coby typu ESP obvykle obnáší vymezení vybrané diskurzní komunity a identifikaci konkrétních cílových situací, v nichž

daná profesní skupina anglický jazyk používá. V případě této publikace máme za to, že učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů využijí angličtinu v rámci mluvené a psané komunikace s nečesky hovořícími žáky, rodiči a kolegy; při studiu odborné mezinárodní literatury týkající se pedagogiky a speciální pedagogiky; v rámci účasti na mezinárodních pedagogických konferencích či na zahraničních výukových pobytech.

Na základě zmapování těchto situací jsou pak vytyčeny komunikační potřeby daného společenství. Je např. stanovena proporce využívání receptivních řečových dovedností (poslech, čtení) vs. těch produktivních (psaní, mluvení) a je specifikována nejčastější slovní zásoba ke zvládnutí těchto situací. Výsledný popis ESP může zdůrazňovat sociolingvistickou komponentu komunikační kompetence učitele, kam lze například zařadit použití adekvátního stupně zdvořilosti či formálnosti při vedení rozhovorů s rodiči při třídních schůzkách, zatímco jiné pojetí ESP může upřednostňovat čistě lingvistické hledisko a v jeho rámci se soustředit na typickou slovní zásobu (viz členění komunikační kompetence podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, dále jen SERR) (online zdroj Council of Europe, 2018; 2001). Autorky zvolily převážně lingvistické hledisko se zaměřením na lexikum, respektive odbornou terminologii, která je prezentována v rámci tematicky koncipovaných částí.

Pojetí a struktura publikace

Svým formátem má předkládaná publikace ambici stát se terminologickým průvodcem učitele v rámci každodenního výkonu povolání, stejně jako potřebnou jazykovou příručku v průběhu jeho celoživotního, formálního i neformálního, vzdělávání.

Kniha je členěna do tří hlavních částí. V centru jejich pozornosti je odborná pedagogická terminologie primárně zaměřená na odborné koncepty týkající se:

- 1) vybraných témat pedagogiky,
- 2) problematiky vzdělávání žáků se speciálními potřebami,
- 3) otázek profesního rozvoje pedagogů.

První část nabízí průřez klíčovými pedagogickými tématy a čtenáři blíže představí koncepty, jako např. vzdělávací systém, kurikulum či výukové metody, které vytvářejí kontext běžného profesního života učitele. Vzhledem k integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol podává **druhá část** přehled hlavních typů těchto potřeb a opatření podporujících vzdělávání těchto žáků.

Třetí část se zabývá společenským postavením učitelství a otázkami jeho profesionalizace, většinou pozornost však věnuje učitelé jednotlivci. V tomto ohledu upozorňuje na možnosti učitelova profesního rozvoje, plusy i mínusy spojené s hodnocením kvality učitelské činnosti a neopomíná ani fakt, že se učitelství coby pomáhající profese vyznačuje mimořádně zátěžovými pracovními situacemi.

Jádrem jednotlivých částí jsou česky psané přehledové texty, které předkládají anglické ekvivalenty základní české terminologie vztahující se k jednotlivým tématům. Zároveň je čtenáři nabídnuta užitečná anglická obecná slovní zásoba, jež pomáhá termíny zasadit do kontextu a čtenáři umožňuje danou problematiku v angličtině lépe popsat. Překladové ekvivalenty jsou do hlavního textu publikace vepsány kurzívou v závorkách. Překladový ekvivalent je v rámci každé ze tří částí použit vždy jednou, při dalším výskytu českého výrazu v dané části již zmíněn není.

Kromě kurzívy je v knize použito tučné písmo, jímž jsou zvýrazněny hlavní koncepty v českém textu. Cílem tohoto zvýraznění je pomoci čtenáři se v českém textu zorientovat a vytvořit si základní pojmovou mapu.

Co se týče odborného názvosloví, je potřeba zmínit jeden konkrétní příklad. Pro učícího se jedince používá angličtina rozličné výrazy, nejčastěji *student* (student), *pupil* (žák) a *learner*. V českém textu publikace používáme pro osobu v roli vyučovaného na základní a střední škole výraz *žák*, výraz *student* je vyhrazen kontextu vyšších odborných a vysokých škol. V situaci, kdy tato publikace pracuje s původním materiálem obsahujícím výraz *learner*, je případný překladový ekvivalent zvolen na základě výše uvedeného přístupu.

Nejdůležitější slovní zásoba je shrnuta také ve dvojazyčném slovníčku v závěru publikace, který vedle odborné terminologie, např. *dyslexia*, obsahuje rovněž slovníková hesla doplněná o kolokující výrazy rozdělené podle slovních druhů. Členitější hesla mají následující strukturu: hesla první úrovně – bez odrážky, podhesla první úrovně – symbol černého puntíku, hesla druhé úrovně – symbol kroužku, podhesla druhé úrovně – symbol šipky:

programme – program

- **intervention** ~ intervenční program
- **educational programme** – vzdělávací program
 - ▶ **framework** ~ rámcový vzdělávací program;
 - general** ~ všeobecný vzdělávací program;
 - school** ~ školní vzdělávací program;
 - vocational** ~ odborný vzdělávací program

Každé představené téma je v rámci části a dílčích kapitol doplněno o soubor praktických cvičení, která se zaměřují především na rozvoj slovní zásoby a obsahem často poukazují na příklady dobré praxe související s daným tématem. Předpokladem pro efektivní práci se cvičeními je znalost anglického jazyka na úrovni B2, případně B2+ či C1 podle SERRJ. Při volbě typů cvičení se autorky držely osvědčených formátů, které se pro úroveň B1 a B2 podle SERRJ využívají v testech jazykové způsobilosti či v jazykových učebnicích vydávaných předními světovými univerzitami zaměřujícími se na výuku angličtiny coby cizího jazyka (Cambridge, Oxford a jiné). Konkrétně se jedná o cvičení pracující s lexikem v rámci věty nebo na úrovni textu.

Patří sem:

- **slovotvorba** (*word formation*), jejímž cílem je doplnit větu slovem odvozeným ze slova v závorce pomocí předpony a/nebo přípony;
- **doplňování chybějících slov** do textu (*gap-fill*), kde si uživatel vybírá z nabídky výrazů;
- **výběr výrazu z více možností** (*multiple choice*), kdy kritériem je lexikální vhodnost (doplňovaný výraz musí tvořit ustálené slovní spojení s vybranými výrazy ve zbytku věty); gramatická přesnost (svým tvarem musí výraz zapadat do původní věty, musí se např. pojít s danými předložkami, odpovídat gramatickým číslem apod.) a důležitost výrazu pro plynulost a význam textu jako celku;
- **cvičení zaměřená na přiřazování** (*matching*) výrazů, které tvoří správnou kolokaci neboli slovní spojení; odborných výrazů a jejich definicí; textových odstavců a jejich dílčích nadpisů; konceptů a jejich příkladů;
- tzv. **otevřený cloze test** (*open cloze test*), kdy jsou do textu vkládána chybějící slova. Toto cvičení nejčastěji prověřuje znalost tzv. funkčních slov, která plní zejména gramatickou funkci, a kohezních prostředků, tedy prostředků textové návaznosti;
- **porozumění textu** (*reading comprehension*), kdy čtenář odpovídá na otevřené otázky na základě obsahu daného textu;
- **pravdivé či nepravdivé výroky** (*true or false statements*), kdy se určuje, zda je daný výrok přesnou reformulací obsahu textu či nikoliv.

Výhodou publikace, která je adresována čtenářům kompetentním ve dvou jazycích, je zařazení cvičení zaměřených na identifikaci překladových ekvivalentů mezi češtinou a angličtinou a uvedení společného anglicko-českého terminologického a kolokačního slovníčku na konci knihy.

Angličtina pro pedagogy, nikoliv pedagogika v angličtině

Ačkoliv jsou základní oborové znalosti, v případě této publikace pedagogiky, pro autory v oblasti ESP nutností, je třeba mít na paměti, že takovýto autor by se neměl stavět do role oborového experta, a to dokonce ani v situaci, kdy je v dané oblasti formálně kvalifikován. Vedle nutnosti vypořádat se s náročným odborným obsahem je především potřeba směřovat k naplnění základního cíle, kterým je zvýšení komunikační kompetence uživatelů publikace v konkrétní oblasti ESP.

Zároveň je však nutné podotknout, že vedle komunikačního hlediska zúročují autorky v rámci knihy i své vlastní pedagogické zkušenosti. Věříme, že praktikující učitel nebo student učitelství, jimž zejména je tato publikace určena, tento přístup ocení.

Autorky

I. ČÁST

VYBRANÉ KAPITOLY
Z PEDAGOGIKY

*SELECTED CHAPTERS
IN PEDAGOGY*

Dita Trčková

Tato část podává přehled vybraných klíčových konceptů a principů vzdělávacího procesu spolu s jejich anglickými ekvivalenty. Tematicky postupuje od obecnějších, teoretičtější zaměřených pedagogických témat k tématům více specificky a prakticky zaměřeným. V jejich rámci je mimo jiné důraz kladen na rozvoj profesních komunikačních kompetencí v angličtině, které jsou součástí výkonu pedagogického povolání. Čtenář je nejdříve informován o vzdělávacím systému a kurikulu. Dále jsou představeny principy pro sestavení plánu vyučovací hodiny, hlavní výukové metody, metody hodnocení, principy řízení třídy a časté výchovné problémy žáků. Jelikož se i v českých školách může učitel setkat s nečesky hovořícími rodiči, v závěru části jsou uvedeny základní zásady efektivní komunikace s rodiči v angličtině.

1 **Vzdělávací systém se zaměřením na Českou republiku** *Education system with the focus on the Czech Republic*

1.1 **Stupně vzdělávání** *Levels of education*

Z mezinárodního pohledu se ve vzdělávání objevují dva protichůdné trendy: na jedné straně dochází k jeho globalizaci a internacionalizaci (*globalization and internationalization of education*), zahrnující procesy mezinárodního sbližování a propojování, a na druhou stranu si jednotlivé země ve svých vzdělávacích systémech uchovávají specifické, jedinečné rysy (*maintain specific and unique features*) (Průcha, 1999, s. 15). Pro jednotnost popisu vzdělávacích systémů se používá aktualizovaná Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED (*International Standard Classification of Education*) schválená organizací UNESCO v roce 2011. Tato klasifikace je běžně používána mezinárodní Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) a Evropskou unií (*European Union*).

Prvním stupněm vzdělávání označeného ISCED 0 je **preprimární vzdělávání** (*pre-primary education*) neboli **předškolní výchova** (*pre-school education*). Tento stupeň vzdělávání je typicky realizován v mateřských školách (*nursery schools / kindergartens*¹) a mezi jeho hlavní cíle patří socializace (*socialization*), citový, rozumový a tělesný rozvoj dítěte (*emotional, intellectual and physical development of the child*), osvojení si základních pravidel chování (*adoption of the basic rules of behaviour*) a posílení pozitivního přístupu dítěte k učení hrou (*fostering of a positive attitude in the child to learning through play*). V České republice je předškolní vzdělávání v mateřské škole určeno dětem ve věku tří až šesti let, přičemž od roku 2017 je zavedena povinná předškolní docházka (*compulsory pre-school attendance*) pro děti, které dosáhly věku pěti let. Tradiční institucí pro děti mladší tří let jsou jesle (*crèche*) (online zdroj Education; online zdroj International standard

1 Termíny *nursery school* a *kindergarten* jsou v britské angličtině zaměnitelné (*Oxford Advanced Learner's Dictionary*).

classification of education ISCED; online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; online zdroj National education systems; Průcha, 1999).

Na předškolní vzdělávání navazuje **základní vzdělávání** (*basic education*), které se skládá ze dvou úrovní: **primární vzdělávání** – ISCED 1 (*primary education*) a **nižší sekundární vzdělávání** – ISCED 2 (*lower secondary education*). Primární vzdělávání je v jednotlivých zemích zahájeno ve věku žáků pěti až sedmi let a obvykle trvá šest let. V České republice odpovídá prvnímu stupni základní školy (*lower primary school*), který tvoří první až pátý ročník (*first to fifth grade*). Nižší sekundární vzdělávání navazuje na výsledky učení (*learning outcomes*) žáků ve vzdělávání primárním, je zajišťováno úžeji specializovanými učiteli (*specialized teachers*) a v jednotlivých zemích je obvykle ukončeno ve věku žáků čtrnácti až šestnácti let. V České republice je realizováno na druhém stupni základní školy (*upper primary school*), na víceletém gymnáziu (*multi-year general secondary school*) a na osmileté konzervatoři (*eight-year conservatoire*). Cykly ISCED 1 a 2 jsou ve vyspělých státech legislativně ukotveny jako **povinné vzdělávání** (*compulsory education*) (online zdroj International standard classification of education ISCED; online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; online zdroj National education systems; Průcha, 1999).

Dalším stupněm vzdělávání je **vyšší sekundární vzdělávání** – ISCED 3 (*upper secondary education*), které má za cíl buď připravit žáky pro vstup do terciárního vzdělávání (*prepare students for tertiary education*), nebo žáky vybavit dovednostmi relevantními pro výkon povolání (*provide students with skills relevant to employment*), či poskytnout kombinaci obojího. Z hlediska zaměření se vzdělávací programy na úrovni ISCED 3 dělí na dva druhy: všeobecné (*general*) a odborné (*vocational*). V České republice je vyšší sekundární vzdělávání realizováno na pěti hlavních typech škol: gymnázium (*general secondary school*²), střední odborná škola (*secondary technical school*), střední odborné učiliště (*secondary vocational school*), lyceum (*lyceum*) a konzervatoř (*conservatoire*). Zatímco hlavním cílem gymnázia je připravit žáky pro vstup do vyššího vzdělávání a poskytnout jim všeobecný přehled (*overview of general knowledge*), střední odborná škola a střední odborné učiliště se zaměřují na rozvoj praktického využití odborných znalostí a dovedností (*practical application of technical knowledge and skills*), což absolventům umožňuje přejít přímo na trh práce (*move directly into the labour market*). Lyceum kombinuje všeobecné a odborné vzdělávání a konzervatoř se zaměřuje na umělecké vzdělávání (*artistic education*). Způsob ukončení studia

2 Jedná se o oficiální anglický termín použitý v klasifikaci ISCED. Kromě něj se používá také výraz *grammar school*.

se na jednotlivých typech škol liší. Studium na gymnáziu, střední odborné škole a lyceu je ukončeno maturitní zkouškou (*school leaving examination*). Studium na středním odborném učilišti, které trvá tři roky, je zakončeno závěrečnou zkouškou, jejíž absolventi získají výuční list (*apprenticeship certificate*). Vzdělávání na konzervatoři bývá ukončeno absolventskými zkouškami (*absolutorium examinations*) (online zdroj Education; online zdroj International standard classification of education ISCED; online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; Průcha, 1999).

Úroveň ISCED 4 představuje **postsekundární neterciární vzdělávání** (*post-secondary non-tertiary education*), jež poskytuje doplňující, rekvalifikační (*re-training*) vzdělávání účastníkům, kteří již ukončili studium programů úrovně ISCED 3. Příklady takovýchto vzdělávacích programů v České republice jsou po-maturitní studium na jazykových školách s akreditací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) (*Ministry of Education, Youth and Sports – MEYS*) a nástavbové studium (*two-year vocational training institute*) pro absolventy tříletých oborů s výučním listem, kteří si chtějí doplnit střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou (online zdroj International standard classification of education ISCED; online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy).

Dalším stupněm je vzdělávání **terciární** (*tertiary education*), zahrnující úroveň ISCED 5 a ISCED 6. V České republice do úrovně ISCED 5 spadá jak vzdělávání realizované na vyšších odborných školách (*tertiary professional schools*), tak programy bakalářského a magisterského studia (*programmes of Bachelor's and Master's studies*) na vysokých školách univerzitního a neuniverzitního typu (*higher education institutions of university and non-university type*)³. Vyšší odborné školy poskytují odbornou kvalifikaci (*specialist qualification*) v řadě speciálních oborů (např. lékařská elektronika, diplomovaný zdravotnický záchranář a cestovní ruch), které často navazují na studium na středních odborných školách. Základní podmínkou pro přístup k vysokoškolskému vzdělávání v České republice je vysvědčení o maturitní zkoušce (*school-leaving examination certificate*) a nejběžnější selekční metodou pro přijetí studentů na vysokou školu jsou přijímací zkoušky (*entrance examinations*), přičemž se uplatňuje opatření numerus clausus (*numerus clausus*) neboli stanovení kvóty studentů, kteří mohou být k vysokoškolskému studiu přijati. S výjimkou studijních programů, jejichž výuka se uskutečňuje

3 Dle zákona o vysokých školách (č. 111/1998 Sb.) (*the Act on Higher Education Institutions*) se české vysoké školy dělí na univerzitní, které poskytují všechny typy studijních programů (bakalářský, magisterský a doktorský), a neuniverzitní, které poskytují převážně programy bakalářské a nenabízejí programy doktorské.

v angličtině (*English-Medium instruction – EMI*), je v České republice studium na státních vysokých školách bezplatné, tj. bez povinnosti placení školného (*tuition fee*). Pro získání jak bakalářského, tak magisterského titulu (*gain a Bachelor's and Master's degree*) musí student úspěšně složit státní zkoušku (*pass the state exam*) a obhájit diplomovou práci (*defend a thesis*). Do druhé úrovně terciárního vzdělávání ISCED 6 spadají doktorské studijní programy (*doctoral study programmes*), které se zaměřují na samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu a vývoje (*independent creative activity in research and development*) nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění (*independent theoretical and creative activity in art*). Studium v doktorských programech probíhá podle individuálního studijního plánu pod vedením školitele (*under the guidance of a supervisor*) (online zdroj International standard classification of education ISCED; online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; Průcha, 1999).

Pro lepší propojení vysokoškolského studia v Evropě uzavřelo 48 evropských zemí dohodu pojmenovanou **Boloňská deklarace** (*Bologna Declaration*). Jedná se o klíčový dokument Boloňského procesu (*Bologna Process*), jehož cílem je vytvořit a rozvíjet Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (*European Higher Education Area – EHEA*). Na základě Boloňské deklarace je na všech spolupracujících univerzitních vysokých školách zavedeno třístupňové strukturované studium (bakalářské, magisterské a doktorské). Dohoda klade důraz na spolupráci při zajišťování kvality studia (*quality assurance*). Zároveň podporuje vzájemnou prostupnost (*mutual permeability*) v oblasti mezinárodní mobility studentů a akademiků (*international mobility of students and academics*) a v otázce uznávání akademického vzdělání a kvalifikace (*recognition of academic education and qualification*) získaných v ostatních zemích (online zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; online zdroj The Bologna Process and the European Higher Education Area).

TASK 1

SLOVOTVORBA. Doplňte mezery v textu slovy, která vytvoříte ze slov v závorkách.

WORD FORMATION. Complete the gaps with words made from the words in brackets.

The Bologna Process seeks to bring more 1 _____ (COHERE) to higher education systems across Europe. It established the European Higher Education Area to facilitate student and staff 2 _____